

ANTTI CHYDENIUUKSEN RAHASTO

Aikansa edelläkävijän muistolle ja maakunnan hyväksi

Rahasto perustuu Kokkolan kaupungin ja Kaarlelan kunnan sekä Alavetelin, Kaarlelan ja Kokkolan evankelisluterilaisten seurakuntien lahjoitukseen vuodelta 1975. Se tukee Keski-Pohjanmaan elinkeino- ja kulttuurielämän kehittämistä edistävää tutkimusta, opetusta ja opiskelua.

Anders Chydenius syntyi Sotkamossa 26.2.1726 Kokkolan kirkkoherra Jakob Chydeniuksen ja Hedvig Hornaeuksen perheeseen. Hän opiskeli Turun akatemiassa vuodesta 1745 ja valmistui filosofian maisteriksi 1753.

Hän opiskeli myös Uppsalan yliopistossa 1750–1751. Teologian lisäksi Chydenius opiskeli fysiikkaa ja kemiaa. Hän sai pappisvihkimyksen ja nimityksen Alavetelin kappelin saarnaajaksi 1753. Siellä hän eteni kappalaiseksi, kunnes sai 1770 nimityksen Kokkolan pitäjän ja kaupungin kirkkoherraksi.

Chydenius seurasi aikansa valistus-aatteita ja pyrki tarmokkaasti edistämään kotiseutunsa viljelymenetelmiä ja lääkintätointa. Hän kiinnostui talouspolitiikasta ja alkoi julkaista aiheesta kirjoituksia.

Chydenius teki pyynnöstä muistion Pohjanmaan kaupunkien purjehdusoikeuksista, mistä alkoi hänen poliittinen uransa. Hän oli edustajana valtiopäivillä 1765–1766, joilla hän keskittyi Pohjanmaan kaupunkien tapulioikeuksien ajamiseen.

Ranskalaisten varhaisliberalistien kirjoituksiin perehtyneestä Chydeniuksesta tuli taloudellisen liberalismiin puolestapuhuja, ja elinkeinovapaus oli hänen tärkein tavoitteensa. Hän esitti teesinsä pääteoksessaan Den Nationnale Winsten (1765), jossa esiin tuli kritiikki vallitsevaa merkantilismia, protektionismia ja taloudellista ja poliittista konservatismia kohtaan. Nämä näkemyksensä hän esitti yksitoista vuotta ennen Adam Smithiä, jonka kuuluisa, jokseenkin samansisältöinen teos oli Wealth of Nations. Chydeniuksen valtiopäivätyöllä oli suuri merkitys muun muassa painovapauden toteutumisessa 1766. Kuninkaan suunnitelmassa tapulioikeuden rajoittamista 1774 Chydeni-

Kuva: Iltalehden arkisto.

us sai torjuttua hankkeen lehtiartikkeillaan.

Chydeniuksen demokraattiset pyrkimykset herättivät vastustusta erityisesti aatelin parissa, minkä vuoksi hänet erotettiin pappissäädyistä. Hänet kuitenkin valittiin valtiopäiville vielä 1778–1779 ja 1792, ja hän sai 1779 teologian tohtorin arvonimen tuettuaan Kustaa III:n esitystä uskonnonvapauden lisäämisestä. Pappina

Chydenius oli lähellä pietismia ja ylläpiti seurakunnassaan tiukkaa kirkkokuria. Hän julkaisi kaksi saarnakokoelmaa ja piti pyhäisin seuroja.

Yhteiskunnallisten ja virkatehtäviensä ohella Chydenius oli koko ikänsä kiinnostunut lääketieteestä. Hän oli jo Alavetelissä rokottanut isänsä kanssa suuren joukon lapsia, ja Kustaa III:n Venäjän sodan aikaan hän ryhtyi torjumaan punataudin leviämistä perustamalla tilapäisen kaupunginsairaalan. Hän valmisti lääkkeitä ja suoritti jopa pieniä leikkauksia. Chydeniuksen ansioksi voidaan lukea myös kamariorkesterin perustaminen Kokkolaan 1770-luvun alussa. Konsertit järjestettiin pappilassa.

Anders Chydenius avioitui pietarsaarelaisen Beata Magdalena Mellbergin kanssa 1755. Pariskunnalla ei ollut lapsia. Anders Chydenius kuoli Kokkolan pitäjässä 1.2.1803.

Osuuskunta Sigillum/Markus Kivistö

Keski-Pohjanmaan rahasto on yksi Suomen Kulttuurirahaston 17 maakuntarahastosta. Se perustettiin vuonna 1959, jolloin se kuului Etelä-Pohjanmaan rahaston kanssa yhteiseen Pohjanmaan rahastoon. Vuonna 1963 Keski-Pohjanmaan rahastosta tuli oma rahastonsa. Keski-Pohjanmaan rahasto toteuttaa tarkoitustaan, maakunnan henkisen ja taloudellisen kulttuurin vaalimista ja kehittämistä, myöntämällä apurahoja ja palkintoja sekä järjestämällä muutakin kulttuuritoimintaa. Lisätietoa www.skr.fi/kp.